

materiale. Trods spinkelheden er det en bog, man skal have med, når de første fem årtier af dette århundrede helt skal forstås.

Vagn Dybdahl

P. G. Lindhardt: Holmens provst Thomas Skat Rørdam. (Kristeligt Dagblads Forlag, 1969). 200 s.

Bogen er et lejlighedsskrift, udsendt i anledning af Holmens Kirkes 350-års jubilæum. Skat Rørdam, der var Holmens provst 1886-95 og derefter Sjællands bisp, holdt sin livsindsats inden for teologien og kirkelivet, og når det gjaldt det sidste, var han meget lidt engageret i udadvendte spørgsmål. Naturligvis måtte han tage stilling til problemer som dåb af borgerligt viedes børn, ligbrænding m. m.; men han indtog ikke nogen egentlig lederposition. Bogen holder sig da i det væsentligste til at behandle teologiske og snævert kirkelige spørgsmål.

Vagn Dybdahl

*Vagn Dybdahl: Partier og erhverv. Studier i partiorganisation og byerhvervenes politiske aktivitet ca. 1880 - ca. 1913. 1-2. (Universitetsforlaget, 1969). 406, 235 s.**

Engang i 1890 skrev den konservative justitsminister J. Nelleman til partiet Højre's partisekretær, Lars Dinesen, og bad ham sørge for, at de københavnske stemmelister fra det foregående valg blev gennemgået med henblik på opstilling af lister over de embeds- og bestillingsmænd, som havde stemt på Venstre og Socialdemokratiet. Listerne skulle sendes diskret til

*) Anmeldelsen har tidligere været bragt som kronik i Aarhus Stiftstidende 11. dec. 1969.

de forskellige fagministre. »Det bør gøres i stilhed, men dog således, at det sveder ud, at sligt gøres«, skrev justitsministeren, og det fremgår videre af hans brev, at formålet med undersøgelsen var, at »vedkommende minister fik oplysninger, som vel i reglen ikke kunne lede til umiddelbar afskedigelse af vedkommende; men som kunne benyttes på mange måder, f. eks. ved ikke at benytte ham til tillidshverv, ved at skille sig af med ham ved lejlighed osv. Kort sagt sætte ham på det sorte bræt«. Desuden kunne man ved at lade undersøgelsens eksistens sive ud gennem Højres blade skræmme de løsere ansatte, så de ikke næste gang begik den dumhed at stemme på oppositionens kandidater. . . .

Denne lille episode, hentet ud af Vagn Dybdahl's disputats, »Partier og erhverv. Studier i partiorganisation og byerhvervenes politiske aktivitet 1880-1913«, fortæller meget om dansk politik i slutningen af det 19. århundrede. Og den indicerer, at disputatsen, sin størrelse til trods, må være spændende læsning for enhver, der interesserer sig for livet i partierne. Det er ikke en uvedkommende og støvet beretning om et inferiørt emne, der her foreligger. Forfatteren fremhæver selv, at de seneste års debat om erhvervslivets indflydelse i dansk politik og drøftelsen af partiernes struktur og af deres fornyelsesmuligheder, har været bestemmende for bogens form. Vel drages der ikke direkte linjer mellem fortid og nutid; men det er ikke svært at se, at mange af partiernes og erhvervsorganisationernes problemer, indadtil og udadtil, var de samme dengang som i dag, og at mange af de beslutninger, man dengang traf, kom til at præge den situation, organisationerne befinder sig i trekvart sekl senere.